

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARGA CHET TILNI MUVAFFAQIYATLI O'RGANISH MUHIM SHARTLARI

Barnoxon Toshboyeva

ADCHTI doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11147050>

Chet tilni o'rgatishning zamonaviy usullarining dolzarb muammolaridan biri chet tilni erta o'rganishni tashkil etishdir. Ushbu muammoning dolzarbligi bir qator omillarga bog'liq. Chet tillarini erta o'rgatish - bu, birinchi navbatda, bolani rivojlantirish va tarbiyalashga qaratilgan o'yin faoliyati, bu bolani ijtimoiylashtirish, bolaning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda uning imkoniyatlarini ochib berish usulidir. Ikkinchidan, bu ko'p jihatdan pedagogika va turli fanlarni o'qitish usullarini rivojlantirish bilan emas, balki ota-onalar o'rtasidagi tendentsiyalari bilan bog'liq. [3,4] Shunga qaramay, chet tilni erta o'rgatish muammosi bir necha asrlar davomida ko'rib chiqilgan va hozirgi kunda xam zamonaviy olimlar, psixologlar, o'qituvchilar va metodistlar tomonidan faol o'rganilmoqda.

Chet tilini erta o'rgatish quyidagi uslubiy vazifalarni bajarishga yordam beradi:

- bolalarning og'zaki muloqotga psixologik tayyorgarligini shakllantirish;
- bolalarda til materialini bir necha bor takrorlash ehtiyojini shakllanishini;
- bolalarning to'g'ri nutq variantini tanlashga o'rgatish, bu ingliz tilini o'rganishga tayyorgarlikdir. [6,6]

Chet tillarini erta o'rgatish masalasi 19-asrda paydo bo'lgan. Aynan o'sha paytda chet tillarini erta o'qitish metodikasi metodologiya fanining bir tarmog'i sifatida paydo bo'la boshladi.

Zamonaviy, jadal rivojlanayotgan jamiyatda inson faoliyatining turli sohalarini xalqarolashtirish va integratsiyalashuv tendentsiyalari tobora ko'proq namoyon bo'lmoqda. Bugungi kunda boshqa mamlakatlar bilan turli xil munosabatlarning rivojlanishi chet tilni bilish haqiqatan ham jamiyat tomonidan talabga aylantirildi.

Kichik maktab yoshidagilarga chet tilni o'qitishning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- bolalarda bajarilayotgan faoliyatga ijobiy munosabat va o'rganilayotgan tilga, shu tilda so'zlashuvchi xalq madaniyatiga qiziqishni shakllantirish;
- o'quvchilarning axloqiy fazilatlarini tarbiyalashda: burch, mas'uliyat, jamoaviylik, bag'rikenglik va bir-biriga hurmat hissini shakllantirish;
- kichik maktab yoshdagi bolalarning aqliy funktsiyalarini (xotira, diqqat, tasavvur, ixtiyoriy harakatlar), kognitiv qobiliyatlarni (og'zaki mantiqiy fikrlash, lingvistik hodisalardan xabardorlik) va hissiy sohani rivojlantirish;
- bolalarning umumiy ta'lim ufqlarini kengaytirish.[11,5]

Kichik maktab yoshdagi bolalarga chet til o'rgatishning amaliy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- chet tilidagi asosiy kommunikativ muammolarni mustaqil hal qilish ko'nikma va malakalarini shakllantirish;
- shaxslararo muloqot va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish;
- asosiy lingvistik va madaniy bilimlarni egallash.

Shuningdek, chet tillarini erta o'rgatishning eng muhim psixologik vazifalaridan biri bu yangi tilni o'rgatishga ijobiy munosabatni shakllantirish va til o'rgatishning har bir daqiqasida bolalarda ichki qiziqishni yaratishdir.[13,3]

Til qobiliyatining quyidagi tarkibiy qismlari ajralib turadi:

- aniq og'zaki xotira;
- funksional-lingvistik umumlashmalarni shakllantirish tezligi va qulayligi;
- fonetik, leksik, grammatik va stilistik darajadagi nutq qobiliyatlariga taqlid qilishi;
- bir tildan ikkinchi tilga o'tishda yangi psixolingvistik nuqtai nazarni tezda ko'chirish qobiliyati;
- og'zaki materialni o'zlashtirish qobiliyati.

Chet tilini muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan shaxsiy xususiyatlari – bu dunyoga ijobiy munosabat, turli mamlakatlarning hayoti va madaniyatiga qiziqish, shuningdek, shaxsiy muloqot. Boshqa odamlar bilan muloqot qilish istagi va qobiliyati va turli xil muloqot holatlariga osonroq moslashish qobiliyatidir.[7,4]

Bolalar o'yinlari haqida ko'plab ma'lumotlar bor bo'lsa-da, ularning nazariy masalalari shu qadar murakkabki, o'yinlarning yagona tasnifi hali ham mavjud emas. I.L. Sholpo kichik maktab yoshdagi bolalar bilan chet tili darslarida foydalanish mumkin bo'lgan o'quv o'yinlari tasnifini taklif qiladi. Bunda o'quv o'yinlarini vaziyatli, musobaqati, ritmik-musiqiy va badiiy o'yinlarga ajratadi. [5,8]

Vaziyatli o'yinlar ma'lum bir vaziyatda muloqot holatlarini taqlid qiluvchi rolli o'yinlarni o'z ichiga oladi.

Lug'at va savodxonlikni o'zlashtirishga yordam beradigan o'yinlarning aksariyati raqobatbardoshdir. Bular barcha turdagi krossvordlar, auktsionlar, lingvistik vazifalar bilan stol o'yinlari, buyruqlarni bajarish va boshqalardir.

Ritm-musiqiy o'yinlar an'anaviy o'yinlarning barcha turlari, masalan, qo'shiqlar va sheriklar tanlovi bilan raqslar, masalan: "Yong'oq va moy".

Badiiy yoki ijodiy o'yinlar - bu o'yin badiiy ijod chegarasida turadigan faoliyat turi bo'lib, bola o'yinlar orqali (ingliz tilida kichik sahnalarni sahnalashtirish; grafik diktant, applikatsiya kabi vizual o'yinlar; og'zaki) orqali ta'limning ijodiy (qofiyalarni tanlash, komikslar uchun sarlavhalarni birgalikda yozish, kichik ertaklarni jamoaviy yozish) yo'lidir. [9,2]

Vaziyatli improvizatsiya o'yinlari, bu ijodiy dramatizatsiya shaklida o'ynaladigan taniqli ertak mavzularidagi improvizatsiya kabi faoliyat turidir. Masalan, o'yinchilar soniga va yangi lug'atni o'zlashtirishga qarab, yangi belgilar va shakllar yordamida o'ynaladigan " Sholg'om " yoki " Teremok " o'yini.

Shunday qilib, o'quv o'yini - bu proksimal rivojlanish zonasiga qaratilgan o'yini bo'lib u pedagogik maqsadni bolani o'ziga jalb qiladigan faoliyat motivi bilan birlashtiradi.

References:

1. А.В.Древаль. Сахарный диабет популярная для больных диабетом 2015г
2. Биболетова, М.З., Спичко, Н.А., Щепилова, А.В., Трубанева, Н.Н. Иностранный язык. 10-11 класс. Примерные программы среднего (полного) общего образования. М.: Изд-во Вентана-Граф, 2012.
3. Выготский, Л.С. К вопросу о многоязычии в детском возрасте // Собр. соч. : в 6 т. — М. : Педагогика, 1983. — Т. 3. — С. 329—338.
4. Негневицкая Е.И., Никитенко З.Н. Английский язык для 1 класса. Книга для учителя. М: Просвещение, 2004. - 111 с.

5. Тошбоева, Б. О. Кичик мактаб ёшидаги ўқувчиларга чет тилини ўргатишда келиб чиқадиган қийинчиликлар хусусида. Современное образование (Узбекистан), (6), 55-59. 2018 й
6. Тошбоева, Б. Особенности обучения произношению на английском языке в начальных классах средней школы/ 2018.
<https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/209298/1>
7. Toshboeva B. Background and conditions of the emergence of the psychology of teaching foreign languages as a field of educational psychology. Том 5 № 2 (2022): Инновации в педагогике и психологии.

INNOVATIVE
ACADEMY